

SEKRETARIATETS FORSLAG TIL MØTE I
ROVVILTNEMNDEN 29.11.2018

Saksb.: Øyvind Skogstad
Tlf: 75 53 15 68
Dato: 22.11.2018
Sak: 2018/284

TILSKUDD TIL TAPSFØREBYGGENDE TILTAK MOT ROVVILTSKADER – HVA KAN DU FORVENTE Å FÅ STØTTE TIL I 2019?

Dette notatet inneholder nyttig informasjon til alle som tenker å søke om tilskudd til tapseforebyggende tiltak mot rovviltskader (FKT) i Nordland. Notatet inneholder rovviltneemndas prioriteringer for 2019, med rammevilkår, føringer og satser.

Søknadsprosessen

1. Søknad skal sendes inn via [elektronisk søknadssenter før 15. januar 2019](#).
2. Husk å bruke rett skjema – ønsker du å redusere tap av sau eller rein, skal du bruke skjemaet *Forebyggende tiltak mot rovviltskader for husdyreiere, tamreineiere, m. fl.*
3. Dersom du søker om flere ulike tiltak må du sette opp budsjett for hvert enkelt tiltak (separate faner/skjema i søknaden).
4. Søknaden blir besvart per brev i løpet av mars/april.
5. Blir søknaden innvilget må du bekrefte hvorvidt du ønsker tilskuddet («aksept av tilsagn»). Dette må gjøres i [elektronisk søknadssenter](#) innen fastsatt frist.
6. Rapporteringskrav står i tilsagnsbrevet. Normalt er det krav om at sluttrapport skal leveres i [elektronisk søknadssenter](#) før tilskuddet utbetales.

Planlagte tapseforebyggende tiltak for sau

Her er de mest brukte tiltakene for sauenæringa omtalt. Det er også mulig å søke om andre tiltak som ikke er nevnt her. Forutsetningen er at tiltaket kan ventes å ha en direkte tapsreducerende effekt.

FKT-prosjektets elektroniske veileder til tapseforebyggende tiltak i sauenæringa gir mye god informasjon om mulige tiltak: http://view.digipage.net/go/veileder_fkt/ (et fellesprosjekt hos Norsk Sau og Geit, Norges Bondelag og Norsk Bonde og Småbrukarlag, finansiert av Miljødirektoratet).

Erfaringsmessig mottar vi søknader som til sammen er mye større enn de tilgjengelige midlene i Nordland. Derfor oppfører vi til en tydelig prioritering i søknadene. Hvis du søker

om flere ulike tiltak, er det en fordel om du skriver noe om hvilke tiltak du mener det er viktigst å få tilskudd til.

Bruk av radiobjeller – elektronisk overvåking (gjelder både for sau og rein)

Rovviltnemnda ønsker økt satsing på radiobjeller i fylket. Dette er ikke et direkte tapsreducerende tiltak i seg selv, men det kan bidra til bedre kunnskap om tapsårsaker, bedre kunnskap om dyrenes bruk av beiteområdet og det bidra til at man raskere får oversikt over tapssituasjoner slik at man kan forsøke å hindre nye skader.

Viktige vurderingskriterier ved tildeling av radiobjeller vil være behovet for bedre kunnskap om tapsårsaker i området og sannsynlig rovviltbelastning i området.

I tillegg til de rovvilt-relaterte fordelene ved bruk av radiobjeller, er det også klare driftsmessige fordeler i forbindelse med tilsyn og sankning. Derfor er det en egenandel ved kjøp av radiobjeller. Det er planlagt med en tilskuddsdekning på 90% ved innkjøp inkl. første års driftskostnader. Det kan ikke påregnes framtidige tilskudd til å dekke driftskostnader.

Planlagt tidlig nedsanking av sau

Tidlig nedsanking av sau kan være et effektivt tiltak for å redusere tapene i siste del av beitesesongen. I områder med vedvarende utfordringer knyttet til tap av sau til jerv, anbefaler vi at beitebrukere tar kontakt med Fylkesmannen for å drøfte hvordan man kan få på plass langsiktige løsninger for å forebygge tap, bl.a. med fokus på planlagt tidlig sankning.

Ved tildeling av FKT-midler til planlagt tidlig sankning gjelder følgende:

- a) Tiltaket må omfatte alle besetningene i beiteområdet slik at man reduserer den skadeforskyvende effekten.
- b) Tiltaket er primært aktuelt i særlig utsatte beiteområder innenfor eller like utenfor prioriterte områder for jerv eller bjørn.
- c) Det er viktig at samtlige beitedyr sankes ned fra beiteområdet raskest mulig for at tiltaket skal ha effekt. Derfor stilles det normalt krav om at minimum 70 % av dyrene sankes ned til og med 1. september.
- d) Vedtatt [standard for tidlig nedsanking](#) skal følges.
- e) Satsen for forkompensasjon til tidlig nedsanking er forskriftsfestet til 7 kroner daglig for hvert dyr som sankes. Det gis normalt tilskudd for perioden fra 20. august og fram til og med 15. september, eller fram til slaktedato dersom slakting skjer før 15. september.
- f) Det kan gis midler til sankehjelp på kr 20,- per sau og lam som sankes ned til og med 1. september.

Utvida tilsyn

Utvida tilsyn ved akutte tap

Beitelag som erfaringsmessig opplever rovvilttap, kan med fordel søke om akuttmidler på forhånd. Det kan da gis tilsagn om midler til utvida tilsyn ved akutte tap, som beitelaget kan disponere selv gjennom beitesesongen.

Bruk av vokterhund

Utvida tilsyn med vokterhundekvipasjer er et etablert tiltak i flere områder, primært der det erfaringsmessig kan oppstå tap til bjørn. Tilskudd til dette gis primært til fellessøknader fra beitelag eller andre samarbeidsformer. Tiltaket skal gjennomføres ihht. fastsatt standard.

Bruk av kadaverhund

Tidligere år er det gitt tilskudd til utvida tilsyn med godkjent kadaverhundekvipasje for å bedre kunnskapsgrunnlaget om tap i utmark, hvor det brukes kadaverhund systematisk i beiteområdet for å leite kadaver uavhengig av om det er mistanke om en konkret tapssituasjon. Midlene skal brukes til kadaversøk og ikke til ordinært tilsyn av sau.

NIBIO har undersøkt effektiviteten i kadaversøk med hund. De konkluderer med at kadaverhunder har størst effekt når de benyttes i forbindelse med, eller ved mistanke om, en akutt skadesituasjon forvold av rovvilt. I slike situasjoner bidrar hundene, gjennom systematisk søk over et begrenset område, til å kartlegge skadeomfanget. Mer om dette i NIBIOS rapport: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2429468>.

Med bakgrunn i dette vil tilskudd bruk av godkjente kadaverhundekvipasjer i større grad prioriteres til akutte tapssituasjoner.

Planlagte tapsforebyggende tiltak for rein

Hvilke tapsforebyggende tiltak som kan forventes å gi best effekt vil variere fra distrikt til distrikt, avhengig av blant annet driftsmønster, rovviltforekomster, arbeidskapasitet i distriktet etc. Derfor ønsker vi fokus på at tiltakene må være tilpasset de ulike områdene, noe som kan innebære ulike prioriteringer i ulike områder. De mest brukte tiltakene for reindriften er omtalt her, men det kan også søkes om andre tiltak som ikke er nevnt. Forutsetningen er at tiltaket kan ventes å ha en direkte tapsreducerende effekt.

Erfaringsmessig mottar vi søknader som til sammen er mye større enn de tilgjengelige midlene i Nordland. For å sikre at tilskuddet gis til tiltak som du mener at har best tapsreducerende effekt, ønsker vi at du gjør tydelige prioriteringer mellom ulike tiltak i søknaden. For eksempel vil en kostnadskrevenne tilleggsføring over en lenger periode på vinteren resultere i mindre tilskudd til andre tiltak. Behov for fleksibilitet og alternativer for ulike tiltak i en bestemt periode bør også beskrives i søknaden.

Vi ønsker at du i søknaden fører opp de reelle kostnadene med tiltakene som ønskes iverksatt, både investeringer og arbeidskraft. Andre finansieringskilder (for eksempel tilskudd til tilleggsføring på grunn av manglende tilgang til konvensjonsbeite) og planlagt egenandel bør også oppgis.

Fordeling av nye FKT-midler i 2019 vil bli sett i sammenheng med tildeling av eventuelle restmidler i desember 2018.

Bruk av radiobjeller – elektronisk overvåking

Se kapittelet om sau.

Transport av rein til mindre rovdyrutsatte beiteområder

Flytting mellom ulike sesongbeiter er en del av reindriften naturlige driftsmønster. Dersom flytting innebærer at man bruker mindre rovdyrutsatte beiteområder deler av året kan det bidra til reduserte rovvilttap ved at reindriften får en «pause» fra rovdyrtrykket noen måneder i

året. Flytting med bil kan også ha tapsreducerende effekt fordi det skaper et brudd i tid og rom mellom reinflokken og rovviltet.

Kun direkte transportkostnader dekkes. Prosentsats for egenandel vil vurderes individuelt for hver enkelt søknad, innenfor intervallet 30-50 %.

Viktige vurderinger i forhold til prioritering av søknader og fastsetting av egenandel vil være om flyttinga kan anses som en normal del av drifta, om området faktisk er mindre rovdrytsatt og evt. om det gis tilskudd over reindrifftsavtalen til flytting mellom sesongbeiter på grunn av manglende reinbeitekonvensjon med Sverige.

Effektiv samling av rein før flytting til annet sesongbeite

Som et alternativ til tilskudd til biltransport, kan det gis tilskudd til bruk av helikopter for å få en best mulig samling før flytting. Vi antar «strørein» eller flokker som står igjen i området det flyttes fra er mer utsatt for tap enn hovedflokket. Dersom området «tømmes for rein» kan det også bidra til at mengden rovdyr er mindre i området når flokken flyttes tilbake senere på året. Tiltaket vil også indirekte kunne bidra til lavere tap ved at reindrifftsutøverne får bruke mer tid på gjeting i vinterbeitet istedenfor å samle og gjete «strørein» og gjenværende flokker. Det er normalt krav om egenandel på kostnadene til helikopter.

Tilleggsføring av rein om vinteren

Det kan søkes om tilleggsføring av rein dersom man ikke flytter til mindre rovdrytsatte vinterbeiter. Tiltaket må kombineres med intensiv gjeting av reinen. Det er kun aktuelt å gi tilskudd til tilleggsføring på frimark, det vil si at det ikke gis tilskudd til føring i gjerdeanlegg. Førmengden skal ikke være større enn at minst 50 % av vinterføret tas opp gjennom naturlig beiting. Tilskuddet kan kun dekke førkostnader. Øvrige kostnader, inkludert gjetearbeid, må gjøres som egenandel i tiltaket.

NIBIO har skrevet en rapport om utprøving av slik vinterføring på Saltfjellet i 2015/2016, som kan leses [HER](#). En ny infofolder fra NIBIO, om reinens fordøyelse og evne til å utnytte ulike typer tilleggsfôr, kombinerer forskning og erfaringsbasert kunnskap. Denne kan leses [HER](#).

Intensiv gjeting av rein

FKT-forskrifta åpner for at det kan gis tilskudd til intensiv gjeting av rein dersom det kombineres med andre tiltak. Det mest aktuelle er intensiv gjeting i kombinasjon med tilleggsføring av rein i særlig utsatte perioder av året.

Reinen er ekstra utsatt for predasjon fra rovvilt under og i perioden like etter kalvingen. Intensiv gjeting av simlene i kombinasjon med tilleggsføring i denne perioden kan gjøre at man holder rovvilt unna og dermed reduserer tapet av de nyfødte kalvene. Normalt gis det tilsagn etter følgende sakser:

- Siidaandeler med mer enn 150 rein i vårflokk: Inntil kr 30.000,-
- Siidaandeler med mindre enn 150 rein i vårflokk: Inntil kr 20.000,-

Poenget med å gi tilskudd til dette tiltaket er å bidra til tilsyn ut over det reineier må forventes å gjøre selv som dyreeier og næringsutøver. Utgifter må derfor knyttes til arbeid som gjeter/hjelpere gjør. Tre ulike tiltak kan finansieres, enten hver for seg eller i kombinasjon:

1. Lønnsutbetaling til gjeter.
2. Fakturering for gjetearbeid.
3. Innkjøp av bensin til medhjelpere.

Tidlig slakting av kalv

Økt uttak av kalv tidlig på høsten kan bidra til reduserte tap. Bakgrunnen for dette er flere:

- Kalv er generelt mer utsatt enn voksne dyr for tap til både rovdyr og andre tapsårsaker.
- Tilveksten til kalv er svært begrenset utover seinhøsten, så det er lite å vinne i slaktevekt på å vente med kalveslaktinga.
- Tapet av rein til rovdyr øker utover høsten i den mørke årstida.
- Ved å ha en lavere andel kalv på vinterbeitene belastes disse beitenene mindre, og simlene kan prioritere egen kondisjon framfor å måtte ta vare på kalven.
- Forskning viser at man i mange tilfeller kan høyne kjøttproduksjonen og lønnsomheten i reindriften ved å øke kalveuttaket.

Det er få ulemper med tidlig slakting av kalv, bortsett fra at det kan medføre merarbeid og økte kostnader ved samling og utskilling av kalv, da det kan være dårlige forhold for bruk av snøskuter.

Fokus på økt uttak av kalv er også i samsvar med reindriftsavtalen.

Det kan gis tilskudd på kr 200,- per kalv som slaktes innen utgangen av oktober måned og innrapporteres i henhold til gjeldende regelverk.

Tapsforebyggende tiltak i akutte tapssituasjoner

Rovviltnemnda setter årlig av en egen budsjettpost til akutte tiltak. Fylkesmannen kan tildele disse midlene løpende etter søknader dersom det oppstår akutte tapssituasjoner i et område.

Saueierne/ reneierne skal kontakte Fylkesmannen per telefon for å drøfte aktuelle forebyggende tiltak eller iverksettelse av skadefelling dersom det oppstår akutte tapssituasjoner (vakttelefon 478 29 091). Etter avtale med Fylkesmannen kan søknad sendes inn via [elektronisk søknadssenter](#). Se mer informasjon i forvaltningsplanen.

Søknader om akutte tiltak vil bli besvart raskt, normalt i løpet av få timer.

Tiltak knyttet til felling av rovvilt

Prioriterte tiltak:

- Kompetanseheving av kommunale/interkommunale skadefellingslag.
- Fortsatt fokus på å øke effektiviteten i lisensfelling på jerv.
- Videreføring av pågående arbeidet med utdanning av hunder for skadefelling av bjørn.

Samarbeidstiltak som omfatter større regioner/flere kommuner blir prioritert.

Konfliktdempende tiltak

FKT-forskrifta åpner for at det kan gis tilskudd til konfliktdempende tiltak for å gi en balansert kunnskap om rovvilt og rovviltforvaltning. Det er aktuelt med en begrenset finansiering av slike prosjekter. Tiltak rettet mot barn og unge blir prioritert.

FKT-midler og arealsonering

Prioritering av FKT-midler tar utgangspunkt i [gjeldende forvaltningsplan for rovvilt i Nordland](#). Klima- og miljødepartementet har besluttet å hente inn denne planen til behandling i departementet. Inntil videre gjelder den vedtatte planen, men dette betyr at det kan bli endringer, også i grensene mellom prioriterte beiteområder og prioriterte rovviltområder. Informasjon om dette blir lagt ut på Rovviltnemndas nettside; <https://www.fylkesmannen.no/Nordland/Miljo-og-klima/Rovvilt/Rovviltnemnda-i-Nordland1/>.

FKT-midler skal i utgangspunktet prioriteres til tapsforebyggende tiltak i områder hvor det er mål om ynglinger av de ulike rovviltartene. Tilskudd til større/tyngre driftstilpasninger og omstilling er i hovedsak aktuelt i områder prioritert til jerv og/eller bjørn. Gaupebestanden forvaltes ut fra et byrdefordelingsprinsipp på hele fastlandet, og det er aktuelt å prioritere midler til alle områder hvor det kan oppstå tap til gaupe. Men samtidig er det færre aktuelle tapsforebyggende tiltak mot tap til gaupe, enn mot tap til bjørn og jerv.

Rovdyrenes arealbruk og vandringskapasitet tilsier at det kan oppstå tapssituasjoner utenfor rovdyrsonene. Erfaring viser at skadefelling er svært vanskelig på barmark, og det må derfor forventes at det oppstår situasjoner hvor man ikke lykkes med uttak av skadegjørende rovvilt i prioriterte beiteområder. I lys av dette kan det være riktig å bruke FKT-midler utenfor rovviltsonene, særlig til tiltak som bidrar til bedre oversikt over beitedyr og økt mulighet til å oppdage rovvilttap.

Vi anbefaler alle som vurderer å søke om FKT-midler om å sette seg inn i status for ditt beiteområde. Elektronisk kart over beiteprioriterte- og rovdyrprioriterte områder finnes her: <http://arcg.is/HrzOT>.

Vil du ha mer informasjon?

Kontakt gjerne Fylkesmannens saksbehandlere om du vil diskutere aktuelle tiltak:

- Øyvind Skogstad på miljøvernavdelinga – ansvarlig for søknader fra reindrifta og saker knyttet til jakt/felling. Telefon 755 31 568 / 47 48 23 32, e-post fmnooys@fylkesmannen.no.
- Jostein Øvervatn på landbruks- og reindriftsavdelinga - ansvarlig for søknader fra saueneæringa. Telefon 755 47 841, e-post fmnojov@fylkesmannen.no.
- Mildrid Svoen på landbruks- og reindriftsavdelinga – bidrar med vurderinger til søknader fra reindrifta. Telefon 755 31 643, e-post fmnomsv@fylkesmannen.no.

For nærmere bakgrunnsinformasjon kan du lese saksframlegg til [sak 25/2018 i Rovviltnemnda](#) og til diverse lenker i dette dokumentet.

All bruk av FKT-midler må være innenfor bestemmelsene i [FKT-forskrifta](#) og [kommentarene til denne](#). Der er det gitt konkrete føringer for hvilke tiltak som kan tildeles støtte.